

Rik Nijland

Interview met Frank Gorter van Landgoed Welna

Voor wat, hoort wat

Frank Gorter, rentmeester en
4e generatie mede-eigenaar
van het familie-landgoed Welna

Ook in het natuurbehoud zijn er meer wegen die naar Rome leiden. Ondernemerschap leidt tot verscheidenheid, tot nieuwe denkwijzen. Particuliere grondeigenaren kunnen denk ik een heel eigen bijdrage leveren aan natuur- en landschapsbeheer, mits ze daarvoor de kans krijgen', zegt Frank Gorter, rentmeester en 4e generatie mede-eigenaar van het familie-landgoed Welna, 580 hectare Natura-2000-gebied op de Veluwe, tussen Epe en Nunspeet.

'Er is een duidelijk verschil tussen particulieren en terreinbeherende organisaties', aldus Gorter. 'De risico's voor het voortbestaan van het bezit zijn meer verweven met persoonlijke levens, dat heeft goede en minder goede kanten. Meningsverschillen kunnen leiden tot een impasse, maar als het lukt op een lijn te komen, bieden particuliere landgoederen mooie kansen voor de toekomst. Dan is er vaak grote inzet en een lange adem om zaken op de juiste manier vorm te geven én langdurig in stand te houden'. Om dat duurzame beleid te voeren, moeten zowel ecologische als economische randvoorwaarden in het oog worden gehouden, meent Gorter. Een belangrijke vraag daarbij is: Laat je de overheid die steeds krappere bij kas zit betalen, of ga je op zoek naar meer maatschappelijke ankers, zoek je aansluiting bij nieuwe economische ontwikkelingen?

Voor hem is dat een bijna retorische vraag. Hij is ervan overtuigd dat ecologie en economie elkaar allerminst uitsluiten, soms zelfs versterken. Zij het dat de overheid dan ook bereid moet zijn tot meer flexibiliteit. 'Op het landgoed hebben we bijvoorbeeld een zestal arbeidershuisjes uit begin vorige eeuw. We zouden graag wat losser omgaan met de bestemming en met het vergroten van de inhoud, zodat die huisjes nu en in de toekomst beter zijn te gebruiken of aan te passen aan nieuwe omstandigheden. Daar wordt de natuur geen schade door gedaan. Maar dat realiseren is in de praktijk vaak lastig', aldus Gorter. 'Voor ons wordt de uitdaging de desolaatheid van dit Veluwe bos en de rust te koppelen aan toekomstige ontwikkelingen; daar is behoefte aan, en dat is onze kracht.'

Voor de wandelaar/natuurlijefhebber is Welna een vaak verlaten bosgebied met productiebos – Larix, Douglas en Grove den – wat loofhout en een enkel weiland rond de woninkjes. Aan een groot landhuis is de grondlegger van het landgoed, meteoroloog Buys Ballot, die vanaf midden vorige eeuw hier de heide beboste, nooit toe gekomen. Wel is diens oude zadenmagazijn, opgezet ten behoeve van bosbouwexperimenten, omgebouwd tot familiehuis. Achter die groene facade van Welna gaat een veelheid aan activiteiten schuil: houtproductie, jacht, een bed & breakfast en bouw-

bedrijf Welna-BouwHout dat met eigen hout bijvoorbeeld kantoren, schuren en clubhuizen neerzet. Daarnaast is het Landgoed het decor van ANWB-kampen en educatieve kinderkampen en is er een zorghoutvesterij gevestigd in samenwerking met zorginstelling 's Heerenloo. Een groep verstandelijk gehandicapten klieft hout, maakt vogelhuisjes en zet picknickbankjes in elkaar. En natuurlijk is er de natuur. Op de kaart die in het kantoor van Welna aan de muur hangt, zijn twee kleuren paars te onderscheiden: hei, en een paar tinten lichter zo'n 50 hectare bos dat nog tot hei moet worden omgevormd. 'We hebben nu wat kleine plukjes hei; door bij ons bos om te vormen, kan er een doorlopende corridor van 1000 hectare heidegebied worden gecreëerd', vertelt Gorter. 'Daardoor vinden bijvoorbeeld hagedissen en andere diersoorten weer aansluiting bij populaties elders op de Noord-Veluwe.' Een mooi idee, vond in 2004 de jury van de Natuurprijs van het Groenfonds, maar de uitvoering ervan laat nog altijd op zich wachten. Bottleneck is onder meer de regelgeving rond subsidies. Die is te weinig ingericht op particuliere situaties, vindt Gorter. 'Om voor subsidie om het bos weg te halen in aanmerking te

komen – dat gaat tussen de 700 duizend en een miljoen euro kosten – hadden we die kaalkap in twee jaar moeten realiseren. Ecologisch en economisch gezien is dat in onze ogen niet de juiste aanpak. Dan moet je met zware machines aan de gang, waardoor je de structuur van de grond vernielt.' Welna staat een meer evolutionaire aanpak voor, waarbij de omvorming over tientallen jaren wordt uitgesmeerd en tot stand komt in samenwerking met de organisaties die al op Welna actief zijn zoals de zorg, de landgoedkampeerders en een nog op te richten vrijwilligersorganisatie. 'Dat is een duidelijk onderscheid met terreinbeherende organisaties', vindt Gorter. 'Zij zijn, of waren althans volledig gericht op subsidies; wij kunnen of willen vaak niet aan alle voorwaarden voldoen. Daarom zeggen wij: laat de particuliere grondbezitters het natuurbeheer zelf opknappen. De overheid vraagt ons ook om meer zelfstandig te worden, maar geef in ruil daarvoor dan ook voldoende mogelijkheden om economische dragers te ontwikkelen om zo landgoederen in stand te houden. Daar kan de overheid ook veel geld mee besparen.'

Economische ontwikkeling betekent op Welna niet de aanleg van een golfbaan of de ontwikkeling van een pretpark, bezweert Gorter. 'Wij willen het landgoed in stand houden voor de volgende generaties. Daarvoor liggen we bovendien te ver af van de bewoonde wereld. Die afgelegenheid is juist onze kracht; het is typerend voor Welna dat hier slechts een enkele wandelaar of mountainbiker komt. Daar moet je niet aan willen tornen.' Ook niet met het zoveelste pannenkoekenhuis? 'Als we iets aan horeca gaan doen, dan moet het iets heel unieks zijn, dat de sfeer en de biodiversiteit niet aantast.'

Eén van de nieuwe plannen om Welna rendabeler te maken, is een eigentijds uitvloeisel van de houtteelt. In samenwerking met onder meer Creative Biomass, wordt geëxperimenteerd met vergassing van hout en opwekking van elektriciteit. 'Daarbij komt warmte vrij. Misschien kunnen we daar ons hout mee drogen. Op het gebied van energie willen we graag zelfvoorzienend worden en misschien kunnen we op termijn ook de auto's van 's Heerenloo op onze elektriciteit laten rijden.'

Deze zorginstelling heeft Welna gevraagd de mogelijkheid te onderzoeken om, naast de bestaande dagvoorziening, ook 16 cliënten op het landgoed te laten wonen. Ook de opvang van ouderen is onderwerp van studie. 'De vraag is, hoe ga je een dergelijk project vormgeven zodat het én geld oplevert én bijdraagt aan een maatschappelijke vraag en ook de biodiversiteit', aldus de rentmeester. 'Wellicht is een compensatiemaatregel mogelijk: wij mogen een gebouw voor de opvang neerzetten en in ruil daarvoor beginnen we aan het omzetten van bos in hei.'

Dergelijke economische activiteiten stroken prima met de natuurdoelstelling voor Welna, meent Gorter. 'Toen we werden aangewezen als Natura2000-gebied, hielden we ons hart wel even vast, maar onze natuur is niet bijster bijzonder. Alleen de hei springt eruit. Qua soorten hebben we te maken met bijvoorbeeld de Zwarte specht en het Vliegend hert, maar hun habitat is veel groter dan alleen Welna. Zolang we daar voorzichtig mee zijn, is er nog best van alles mogelijk. Onze uitdaging is een goede afweging te vinden tussen bescherming en een duurzaam, multifunctioneel gebruik. We willen gastheer zijn voor alles wat leeft met behoud van onze kernwaarden.'

Langs bospad op Landgoed Welna

